

קדושת בית הכנסת

(1) יחזקאל פרק יא פסוק טז

לְכֹן אָמַר פֶּה אָמַר אֲדֹנָי יְקֹנֵק פִּי הִרְסֵקְתִּים בְּגוֹיִם וְכִי הִפְיִצְתִּים בְּאֲרָצוֹת וְאֵהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מַעֲט בְּאֲרָצוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם:

(2) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כט עמוד א

ואהי להם למקדש מעט, אמר רבי יצחק: אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל.

(3) ויקרא פרשת קדושים פרק יט פסוק ל

אֵת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי יְקֹנֵק:

(4) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כח עמוד א-ב

משנה. ועוד אמר רבי יהודה: בית הכנסת שחרב אין מספידין בתוכו, ואין מפשילין בתוכו חבלים, ואין פורשין לתוכו מצודות, ואין שוטחין על גג פירות, ואין עושין אותו קפנדריא, שנאמר טוהשמותי את מקדשיכם - קדושתן אף כשהן שוממין. עלו בו עשבים - לא יתלוש, מפני עגמת נפש.

גמרא. תנו רבנן: בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש: אין אוכלין בהן, ואין שותין בהן, ואין ניאותין בהם, ואין מטיילין בהם, ואין נכנסין בהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, ואין מספידין בהן הספד של יחיד. אבל קורין בהן, ושונין בהן, ומספידין בהם הספד של רבים. אמר רבי יהודה: אימתי - בישובן, אבל בחורבנן - מניחין אותן ועולין בהן עשבים, ולא יתלוש מפני עגמת נפש. - עשבים - מאן דכר שמייהו? - חסורי מיחסרא והכי קתני: ומכבדין אותן, ומרביצין אותן כדי שלא יעלו בהן עשבים. אמר רבי יהודה: אימתי - בישובן, אבל בחורבנן - מניחין אותן לעלות. עלו בהן עשבים - לא יתלוש, מפני עגמת נפש. אמר רבי אסי: בתי כנסיות שבבבל על תנאי הן עשוין, ואף על פי כן אין נוהגין בהן קלות ראש. ומאי ניהו - חשבונות. אמר רב אסי: בית הכנסת שמחשבין בו חשבונות - מלינין בו את המת. - מלינין סלקא דעתך? לא סגי דלאו הכי? אלא: לסוף שילינו בו מת מצוה. ואין ניאותין בהן. אמר רבא: חכמים ותלמידיהם מותרין. דאמר רבי יהושע בן לוי: מאי בי רבנן - ביתא דרבנן. ואין נכנסין בהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים. כי הא דרבינא ורב אדא בר מתנה הוו קיימי ושאלו שאילתא מרבא, אתא זילחא דמיטרא. עיילי לבי כנישתא. אמרי: האי דעיילינן לבי כנישתא - לאו משום מיטרא, אלא משום דשמעתא בעא צילתא כיומא דאסתנא.

(5) רש"י שם

גמרא. אין אוכלין בהן כו' - ולא גרסינן ואין אוכלין בהן דכולהו פירושא דקלות ראש הן, לשון קלות שמקילין אותה.

על תנאי - על מנת שישתמשו בהן.

מאי בי רבנן - למה קורין בתי מדרשות בי רבנן - לפי שביתם הוא לכל דבר.

(6) תוספות שם

אין אוכלין ואין שותין בהן - והא דאמר בריש ערבי פסחים (פסחים דף קא. ושם) דאורחין אכלו ושתו בבי כנישתא רוצה לומר בחדר הסמוכה לבית הכנסת.

בתי כנסיות של בבל על תנאי הן עשוין - רוצה לומר כל זמן שהן בטלן דהא חזינן בברייתא דלעיל וגם שהאמוראים לא היו רוצים ליכנס בהן בגשמים מפני גשמים אלא משום דשמעתא בעי צילתא והכא מיירי כשחרב דאז מהני התנאי ודווקא לאותן שבבבל מהני התנאי שהרי לעת בא גואל במהרה בימינו תפקע קדושתן אבל לאותן שבארץ ישראל לא מהני תנאי שהרי קדושתן לעולם קיימת וא"ת כיון דמהני תנאי לאותן שבבבל א"כ קשה מההיא דלעיל (דף כו:) דרבינא דהוה ליה בי כנישתא בארעיה ואמר ליה רב אשי זיל זבנה משבעה טובי העיר ואמאי איצטריך לעשות כן אחר שנחרב וי"ל משום דזרעה דזריעה הוי קלות ראש ביותר ועגמת נפש ומשום הכי אסור אפ"ל בחורבנה.

(7) תוספות מסכת פסחים דף קא עמוד א

דאכלו ושתו וגנו בבי כנישתא - וא"ת והא אמר' בפ' בני העיר (מגילה דף כח.) בתי כנסיות אין אוכלין בהן ואין שותין בהן אע"ג דאכילה ושתיה של מצוה מותר כדאמר' בירושלמי שהיו אוכלים שם בקידוש החדש וגם עכשיו

נוהגין לשתות כוס הבדלה וברית מילה מ"מ שאינה של מצוה ושינה אסור ואפי' בשל בבל אין אוכלין בהן דקאמר התם רבינא ורב אדא בר אהבה שלא היו רוצים ליכנס בבית הכנסת מפני הגשמים אי לאו משום דשמעתא בעיא צלותא והא דקאמר התם בתי כנסיות של בבל על תנאי עשוין היינו לאחר שיחרבו שאין נוהגין בהן קדושה וי"ל דלאו דוקא בבי כנישתא אלא חדרים שהיו סמוכין לבית הכנסת קרי בי כנישתא ומשם היו שומעים הקידוש ולפי מה שפירשתי דמקום למקום בחד בית כשדעתו לאכול במקום אחר יש קידוש כו' אתי שפיר.

8) תלמוד ירושלמי פסחים פרק א הלכה א

רבי ירמיה: בעי בתי כנסיות ובתי מדרשות מהו שיהו צריכין בדיקה. מה צריכא ליה שכן מכניסין לשם בשבתות ובראשי חדשים.

9) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כט עמוד א

תניא, רבי אלעזר הקפר אומר: עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, שנאמר כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא, והלא דברים קל וחומר: ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה - נקבעים בארץ ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה - על אחת כמה וכמה.

10) רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יא הלכה ו

בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש כגון שחוק והיתול ושיחה בטלה, ואין אוכלין בהן ואין שותין בהן ואין ניאותין בהן ואין מטיילין בהן ואין נכנסין בהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, וחכמים ותלמידיהם מותרין לאכול ולשתות בהן מדוחק.

11) כסף משנה שם

וחכמים ותלמידיהם וכו'. שם אמאי דתני ואין נאותין בהן אמר רבא חכמים ותלמידיהם מותרים דאמר ריב"ל מאי בי רבנן ביתא דרבנן כלומר בית המדרש היו קוראין בי רבנן וכיון דבבית המדרש שרי כל שכן בבית הכנסת. ובתר הכי אמרינן דרבינא ורב אדא בר מתנא הוּו קיימי ושיילי שאלתא מרבא אתא זילחא דמיטרא עיילו לבי כנישתא אמרי האי דעיילין לבי כנישתא לאו משום מיטרא אלא משום דשמעתא בעי צילותא ופירש"י לאו משום מיטרא שיגן עלינו מפני הגשמים שאם לא היינו עוסקים בשמעתא שצריכה דעת צלולה ומיושבת לא היינו נכנסין והרי רבא הוא דקאמר חכמים ותלמידיהם מותרין והיכי קאמר הכא דאי לאו משום דשמעתא בעיא צלותא לא הוּו עיילי אלא ודאי כי קאמר דמותרים היינו בשעת הדחק ואז מותרים אפילו לאכול ולשתות בהם אבל שלא בשעת הדחק אפילו חכמים ותלמידיהם אסורים וכעובדא דזילחא דמיטרא דאי לאו שמעתא לא הוּו עיילי שלא היה שם דוחק שילכו עד ביתם בגשמים שהרבה בני אדם הולכים בשוק בעת הגשמים אבל אם היה מקום דחוק לתלמידים ואין להם מקום לאכול ולשתות ולישן מותר, כן נראה לי.

12) ב"ח אורח חיים סימן קנא

א בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש כגון שחוק וכו'. ברייתא בפרק בני העיר (דף כ"ח) ורצה לומר כל אלו אף אכילה ושתייה בכלל קלות ראש הן וכן פירש רש"י וכתבו התוספות (ד"ה אין אוכלין) והא דאמר בערבי פסחים (דף ק"א) דאורחין אכלו ושתו וגו' בבית כנסת רצה לומר בחדר הסמוך לבית הכנסת עכ"ל אבל הר"ן בשם הרמב"ן כתב דלצרכי עניים לפי שעה מותר ומביאו ב"י ונראה דזהו דעת האור זרוע שכתב בהגהת אשיר"י בפרק בני העיר דאפילו בני אדם שאינן תלמידי חכמים מותרים לאכול ולשתות ורצונו לומר כגון אורחים עניים דשרי וכפשטא דתלמודא בפרק ערבי פסחים ולפע"ד [נראה] דעל דרך זה הוא גם כן דעת הרמב"ם כמו שאכתוב בסמוך.

ב ומ"ש ותלמידי חכמים מותרין וכו'. שם אמר רבא חכמים ותלמידי חכמים מותרין דאמר רבי יהושע בן לוי מאי בי רבנן ביתא דרבנן וכן כתבו הרי"ף (מגילה ט א) והרא"ש (סי' ז) ומשמע אפילו שלא מדוחק וכן כתב רבינו בסתם דשרי ולא חילק אבל הרמב"ם בפ"א מהלכות תפלה לא התיר אלא מדוחק וכתב ב"י שטעמו מדאשכחן דרבנן לא

הוא אזלי לבי כנישתא בזילחא דמיטרא אלא משום דשמעתתא בעיא צילותא הא לאו הכי לא והיינו משום דזילחא דמיטרא לא הוה דוחק עכ"ל ואין משם ראייה דאיכא למימר דאינהו מחמרי אנפשייהו הוו כדכתב בהגהת אשיר"י ותו דמסתברא דמפני הגשמים ודאי הוה מדוחק דאי לא הוה מדוחק לא הוה ליה למיתני דאין נכנסין בהן מפני הגשמים באינו תלמיד חכם כיון דאפילו בתלמיד חכם אסור מדינא אלא נראה לפע"ד דמפני הגשמים אע"פ שהוא מדוחק אסור אפילו לתלמיד חכם כדחזינן בהנהו רבנן דלא התירו אלא משום דשמעתתא בעיא צילותא והיינו טעמא דמפני הגשמים או מפני החמה הוה זילותא טפי כיון דאינו תשמיש לצרכו אלא הצלה והגנה שלא יצטער איכא קלות ראש גמור הילכך לא שרי אפילו לתלמיד חכם אבל כל שאר צרכים שאדם משתמש בהם שרי לתלמיד חכם דלהכי קרי ליה ביתא דרבנן כאדם שמשתמש בביתו כל מה שצריך לתשמישו אבל אכילה ושתייה בלבד הוא דאמר הרמב"ם דחכמים ותלמידיהם אין מותרין בהם אלא מדוחק ונראה דכתב כך משום דהוה קשיא ליה דהכא תניא אין אוכלין ואין שותין בהן ובירושלמי אמרין שהיו אוכלים בהם בעיבור החודש ובעיבור השנה ומפרש הרמב"ם דבירושלמי מיירי מדוחק שלא היה להם בית גדול ורחב לסעוד שם כמו בבית המדרש וכן הך דערבי פסחים דאורחין אכלי ושתו וגו' כבי כנישתא מיירי נמי מדוחק שלא היה להם לאורחים עניים מקום ללון שם כי אם בבית הכנסת ובית מדרש זאת היא דעת הרמב"ם אבל דעת רבינו אינה כן אלא אפילו אכילה ושתייה מותר לתלמיד חכם אפילו שלא מדוחק ואע"פ דאית בהו קלות ראש ביותר כדכתבו התו' (כה ב) בד"ה ואף על פי כן וכל שכן דמותרין לתלמידי חכמים בשאר תשמישים אבל בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים בלבד הוא דאסור אפילו לתלמיד חכם כדפירשתי וכל זה דלא כמו שפירש ב"י דהשוה דעת רבינו עם דעת הרמב"ם מיהו בסמ"ק מפורש דתלמידי חכמים מותרין ליכנס בהן אף מפני החמה ומפני הגשמים עיין שם בסימן (ז) [ו'] וצריך לומר דהיה מפרש דהני רבנן מחמרי אנפשייהו הוו כמו שכתב האור זרוע.

ולענין הלכה כתב בשלחן ערוך (ס"א) להחמיר באכילה ושתייה שלא מדוחק אפילו לתלמידי חכמים. מיהו בבית המדרש יש להקל אפילו שלא מדוחק כדכתב הר"ן וכן פסק בהגהת שלחן ערוך.

13 שולחן ערוך אורח חיים הלכות בית הכנסת סימן קנא

סעיף א

בתי כנסיות ובתי מדרשות, אין נוהגין בהם קלות ראש כגון: שחוק והתול ושיחה בטילה, ואין אוכלים ושותים בהם ולא מתקשטין בהם ולא מטיילין בהם ולא נכנסים בהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, ות"ח ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות בהם, מדוחק, וי"א דבבה"מ אפי' שלא מדוחק שרי (ר"ן פ' בני העיר). ואין מחשבים בהם חשבונות, אא"כ הם של מצות, כגון: קופה של צדקה ופדיון שבויים, ואין מספידים בהם אא"כ היה ההספד לאחד מגדולי העיר, שכל בני העיר מתקבצים ובאים להספידו; ואם צריך ליכנס בהם לצרכו, כגון לקרוא לאדם, יכנס ויקרא מעט או יאמר דבר שמועה, ואח"כ יקראנו, כדי שלא יהא נראה כאילו נכנס לצרכו; ואם אינו יודע לא לקרות ולא לשנות, יאמר לאחד מהתינוקות: קרא לי פסוק שאתה קורא בו או ישעה מעט ואח"כ יצא, שהישיבה בהם מצוה, שנאמר: אשרי יושבי ביתך (תהילים פד, ה) (שיעור הישיבה, כדי הלוך ב' פתחים), (לדעת ה"מ בס"י צ' סוף סעיף כ').

סעיף ב

וי"א שמה ששנינו בקדושת בתי מדרשות, ר"ל של רבים דומיא דבהכ"נ, אבל יחיד הקובע מדרש בביתו לצרכו אין לו קדושה כ"כ.

סעיף ג

אין ישנים בבהכ"נ, אפי' שינת עראי, אבל בבית המדרש, מותר.

סעיף ד

לצורך בהכ"נ, מותר לאכול ולישן בתוכו, ומטעם זה ישינים בליל יום הכפורים בבהכ"נ; ואפילו לצורך מצוה אחרת, כגון כשנקבצים לעבר השנה בבהכ"נ, מותר לאכול שם.

סעיף יא

אם בשעת בנין בהכ"נ התנו עליו להשתמש בו, מותר להשתמש בו בחרבנו; אבל ביישובו, לא מהני תנאי. ואפילו בחרבנו, לתשמיש מגונה, כגון: זריעה וחשבונות של רבים, לא מהני תנאי; בד"א, בבתי כנסיות שבחוצה לארץ, אבל בבתי כנסיות שבא"י, לא מהני שום תנאי.

14 משנה ברורה שם

(א) קלות ראש - כי הם נקראים מקדש מעט כמו דכתיב ואהי להם למקדש מעט. ובמקדש כתיב ואת מקדשי תיראו שיהא מוראו של השוכן בה עליו וכתב בסמ"ק שבעון קלות ראש בביהכ"נ נהפכין לבית ע"ג ח"ו.

(ז) מדוחק - היינו שהיה מקום דחוק לתלמידים והוצרכו לאכול שם והמ"א כתב דלאנשים הלומדים שם בקביעות לעולם שעת הדחק הוא דאם יצטרך לילך לאכול ולשתות בביתו בודאי יתבטל מלימודו אבל אם אין לומדים בבית הכנסת ובבית המדרש אסורים לאכול ולשתות שם וכן הסכימו כמה אחרונים.

(ח) שום תנאי - לפי דעת המ"א לעיל בסק"ד גם בא"י מהני תנאי לשאר תשמישין שאין בהם קלות ראש.

15) ביאור הלכה סימן קנא

אבל בב"כ שבא"י וכו' - ע' מ"ב והנה על עצם הדין שסתם השו"ע דבא"י לא מהני תנאי יש לעיין דלכאורה אין דין זה ברור לכו"ע [ורק לשיטת התוס' וכדלקמיה] דהנה בגמרא לא נזכר זה כלל בהדיא דבא"י לא מהני תנאי אלא דאמרינן שם דבתי כנסיות של בבל על תנאי עשוין ולא מבעיא אם נפרש דסתמא על תנאי עשוין אין לדייק מזה אלא לאפוקי א"י דבסתמא אין עומדין על תנאי אבל אם התנו בפירוש למה לא יועיל וכמו על כל תשמישי קדושה דאיתא בהדיא בירושלמי דמועיל תנאי וכדלקמן בסימן קנ"ד וכמו שהקשה המ"א בסקי"ד אלא אפילו לפי מה שהוכיח המ"א מכמה פוסקים דכונת על תנאי עשוין היינו דבבבל התנו עליהם ולא בסתמא מ"מ אין לנו הוכחה דבא"י לא מהני תנאי אלא דבבבל דרכן היה להתנות מאיזה טעמים שהיה להם ובא"י לא היו מתנים וה"ה בכל חו"ל ג"כ לא היה תנאי על בתי כנסיות שלהם ואף בבבל גופא בזמנא"ז אין ברור דבתי כנסיות שלהם על תנאי עשויות אבל אם התנו בהדיא שפיר מהני בכל מקום וכמו בכל תשמישי קדושה. ובאמת לא נזכר זה בכל הראשונים דבא"י לא מהני תנאי וחיודו דין זה נזכר רק בתוספות ונראה דכתבו זאת רק לשיטתם דבישובו לא מהני התנאי ורק בחורבנו ולכן כתבו הטעם דמועיל התנאי בחורבנו משום דכשיבא הגואל ר"ל דכיון דלבסוף כשיבא הגואל ויתקבצו ישראל מכל המקומות אשר נפוצו בין הגוים אל א"י ולא יצטרכו לזה המקדש מעט ועתידין ליחבר ועל כרחך ממילא יהיה נפקע אז קדושתו ולכן מהני התנאי ג"כ לכל זמן שיחבר משא"כ בא"י דלא יתבטל קדושתו בשום פעם לכן גם לחורבנו לא מהני תנאי כמו בישובו ולפ"ז להפוסקים דסברי דגם בישובו מהני התנאי למקום הדחק כגון להאכיל אורחים עניים אפשר לומר דאין חילוק בין בבל לא"י ואף בא"י מהני התנאי אם התנו אף לישובו לענין זה [וכ"מ מריא"ז שדעתו ג"כ כשיטה זו וכתב טעם דלכן היה תנאי בבתי כנסיות של בבל משום דשכיחי אורחים ומשמע דמדינא מועיל תנאי בכל מקום אף בישובו אלא דשם היה דרכן להתנות משום דשכיחי אורחין] ואף דהשו"ע סתם כשיטת התוס' דרק לחורבנו מועיל תנאי הלא מוכח מט"ז בריש הסימן שנוכל לסמוך על שיטת הרמב"ן וסייעתו דאף בישובו מהני תנאי לצורך עניים במקום הדחק וכנ"ל וא"כ יהיה זה הדין אף בא"י כן ויותר נוכל לומר דאף לדעת הרא"ש והטור דסברי כשיטת התוס' דבישובו לא מהני תנאי ורק בחורבנו מ"מ בזה לא ס"ל כהתוס' אלא דאם התנו בהדיא מהני אף בא"י בחורבנו [דמעצם הדין הלא מועיל תנאי לביהכ"נ כמו בתשמישי קדושה ורק דחז"ל גדרו בישובו וכנ"ל בבה"ל אבל למה דמהני התנאי בבבל ה"ה בא"י דמאי שנא] והאי דנקט בגמרא דבבל על תנאי עשוין דשם היה דרכן להתנות וכנ"ל ולכן השמיטו הרא"ש והטור את הדין הזה שכתבו התוס' ורק המחבר העתיקו בסתמא. היוצא מזה הסעיף ומכל דברינו הוא דיש ג' חילוקים היינו קלות ראש גדול כמו חשבונות ושחוק והיתול וכיו"ב אף בבבל ובהתנו אסור כדאיתא בגמרא בהדיא ובין בישובו ובין בחורבנו ותשמישי חול שאין בהם קלות ראש כלל מוכח מהמ"א דמהני תנאי בכל מקום וכמ"ש במ"ב וגם זה בין בישובו ובין בחורבנו ונידון זה הוא לענין אכילה ושתיה וכיו"ב דיש בו קצת קלות ראש דבבבל מהני תנאי עכ"פ לחורבנה לפי דעת השו"ע ולכמה פוסקים אף בישיבה להאכיל שם עניים כשהמקום דחוק ולפי דברינו אף בא"י אפשר דיש להקל בכל זה.

16) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן מה

בענין סומא שהרגילו כלב להוליכו אם יכול ליכנס לביהכ"נ לתפלה יום א' כ"ג שבט תשי"ג. מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוה"ר פנחס מרדכי טייץ הגאב"ד עליוזאבעט שליט"א, שלו' וברכה...

... וכיון שהוא רק כאכילה ושתיה הרי לזה מהני תנאי בבתי כנסיות שבחו"ל לאכול שם בשעת הדחק אף לכל אדם כדאיתא בר"ן שם בשם הרמב"ן שמהני התנאי אפילו בישובן לענין שאם הוצרכו אנשי העיר להאכיל בהן עניים או להשכיבם שם והביאו הב"י /או"ח/ בסי' קנ"א. ואף שבש"ע /או"ח/ סעי' י"א משמע שפסק דלא מהני תנאי כלל בישובן לענין אכילה ושתיה, עיין במג"א ס"ק י"ד, אבל בסק"ב הביא גם שיטת הג"א בשם או"ז שעל תנאי שרי אפילו בישובן לאכול ולשתות לכל אדם ואף שלא מדחק. והגר"א בסק"ה הביא הר"ן בשם הרמב"ן שעל תנאי מותר לכל אדם מדחק ומשמע שפוסק כן ולכן שפיר פסק המ"ב בבאור הלכה ד"ה אבל שיש לסמוך על הרמב"ן שכן סברי גם הר"ן והרשב"א להתיר אפילו בישובן לכה"פ בשעת הדחק. וכמדומני שבהרבה מקומות נוהגין להקל אף שלא בשעה"ד. ולצורך מצוה קצת כגון לאכול סעודה שלישית בשבת אף שאין צורך גדול שהרי יכול כל אחד לאכול בביתו נוהגין כמעט בכל המקומות להתיר. ואף לעשות משה בקריאת החתן או בר מצוה נוהגין להקל, אף שאין ברור שיש בזה ענין מצוה. והחסידים נוהגין בכל בתי כנסיות שלהן להתיר אף בדבר הרשות ממש כהא דאכילה ושתיה ביום היא"צ. א"כ מוכרחין לומר שנוהגין כרש"י והג"א בשם או"ז שמותר על תנאי אפילו בישובן לאכילה ושתיה וכה"ג אף בלא דחק. ונמצא שנפסק עתה כן להלכה אף אם אולי רק בדורות האחרונים התחילו לנהוג כן. כמפורש ברש"י בשבת דף י' אף במנהג כדעת יחיד במילי דאורייתא לענין מתנות שכתב וכי היכי דאחזו במנהג בראשית הגז בימי ר"נ ולא מחינא בהו ונהגנא כולא כוותיה השתא דנהוג אף במתנות לא משנינן מנהגא עיי"ש, וכ"ש במילי דרבנן כהא דאיסורי אכילה ושתיה בביהכ"נ. אך אף אם לא נימא כחדושא דרש"י דאולי

החולקים על רש"י וסוברים דמתנות נוהגות בחו"ל שהוא הרמב"ם ושיטה ראשונה בש"ע יו"ד סי' ס"א סעי' כ"א פליגי על רש"י גם בחדוש זה, מ"מ בשעת הדחק ודאי יש לפסוק להתיר שבזה הא מתירין גם הרמב"ן והרשב"א והר"ן וכדפסק המ"ב בבאור הלכה...